

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова  
Інститут математики, економіки і механіки  
Кафедра економічної теорії та історії економічної думки

## Дипломна робота

бакалавра

**на тему: «Соціалізація бюджетно-податкового регулювання розвитку  
національної економіки України»**

«Socialization of the Budgetary-and-Tax Adjusting of the Development  
of the National Economy of Ukraine»

Виконав: студент денної форми навчання  
напряму підготовки 6.030501 «Економічна теорія»  
Бальошенко Вікторія Олександрівна

Керівник – к.е.н., доц. Ломачинська І. А. \_\_\_\_\_

Рецензент – д.е.н., проф. Якубовський С. О.

Рекомендовано до захисту :

Захищено на засіданні ЕК № 9

Протокол засідання кафедри  
№ 9 від «08» червня 2017 р.

протокол №\_\_ від «\_\_» \_\_\_\_\_ р.  
Оцінка \_\_\_\_\_  
(за національною шкалою, шкалою ECTS, бали)

Завідувач кафедри \_\_\_\_\_  
д.е.н., проф. Горняк О.В.

Голова ЕК \_\_\_\_\_  
д.е.н., проф. Степанов В.М.

Одеса – 2017

## ЗМІСТ

<b>ВСТУП.....</b>	<b>3</b>
<b>РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЯК ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ .....</b>	<b>6</b>
1.1. Сутність бюджетно-податкової політики та механізм її дії.....	6
1.2. Роль фіскальної політики у становленні та розвитку соціальної держави.....	10
1.3. Основні типи соціалізованого бюджетно-податкового регулювання та їх особливості.....	16
<b>РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ФІСКАЛЬНОГО МЕХАНІЗМУ ТА ЙОГО ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ..</b>	<b>20</b>
2.1. Аналіз структури і динаміка видатків бюджету на соціальну сферу ....	20
2.2. Оцінка впливу фіскального механізму на розвиток соціальної сфери.	28
<b>РОЗДІЛ 3 ОПТИМІЗАЦІЯ ФІСКАЛЬНОГО МЕХАНІЗМУ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ЕКОНОМІКИ.....</b>	<b>41</b>
3.1. Зарубіжний досвід соціалізації бюджетно-податкової політики.....	41
3.2. Пріоритетні напрямки бюджетно-податкової політики у контексті соціально-орієнтованого розвитку України .....	52
<b>ВИСНОВКИ .....</b>	<b>63</b>
<b>СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ .....</b>	<b>68</b>
<b>ДОДАТКИ.....</b>	<b>75</b>

## ВСТУП

Соціалізація у загальному розумінні є процесом поглиблення суспільного характеру життєдіяльності людини посилення щільності зв'язку між людиною та суспільством. Соціалізація економіки, виступаючи органічною ланкою загального процесу соціалізації, знаходить свій прояв в усупільненні процесів виробництва, розподілу обміну та споживання. В основі соціалізації економіки є потреба населення у соціальній справедливості, соціальній підтримці та соціальному захисті. Значення соціальних факторів економічного зростання невинно зростає, особливо у процесі становлення постіндустріального, постеконічного суспільства.

Важливим фактором, що визначає процес соціалізації економічного розвитку є економічна політика, зокрема бюджетно-податкове регулювання. Таким чином, залежно від економічних умов в країні та тенденцій соціально-економічного розвитку фіскальний механізм потребує постійного вдосконалення, що зумовлює необхідність глибшого теоретичного дослідження сутності фіскального механізму та принципів його дії.

На сучасному етапі розвитку України склад бюджетно-податкового механізму не має достатнього рівня сформованості, що і викликає необхідність дослідження бюджетно-податкового механізму розвитку соціальної сфери нашої країни.

Теоретичну основу дослідження фіскального механізму соціально-економічної сфери становлять праці класиків світової економічної думки: Дж. М. Кейнса, Дж. С. Міля, У. Мітчела, Д. Рікардо, П. Самюелсона, А. Сміта, Д. Хікса та ін. Проблеми розвитку фіскального механізму соціально-економічної сфери стали предметом досліджень багатьох вітчизняних науковців: А. Даниленка, І. Канцур, А. Крисоватого, І. Майбурова, Т. Паєнтко, А. Шевчука та ін.

Метою дослідження дипломної роботи є дослідження теоретичних і практичних основ функціонування бюджетно-податкового механізму в контексті його соціалізації.

Для досягнення поставленої мети в необхідно вирішити наступні завдання:

- визначити сутність бюджетно-податкової політики та визначити механізми її функціонування;
- охарактеризувати роль бюджетно-податкової політики у розвитку соціальної держави;
- дослідити особливості типів соціалізованого бюджетно-податкового регулювання;
- проаналізувати структуру та динаміку видатків бюджету на соціальну сферу в Україні;
- оцінити вплив бюджетно-податкового механізму на соціальну сферу в Україні;
- узагальнити досвід зарубіжних країн щодо функціонування бюджетно-податкового механізму розвитку соціальної сфери;
- обґрунтувати рекомендації щодо підвищення активізації дії бюджетно-податкового механізму у контексті соціального розвитку України.

Об'єктом дослідження дипломної роботи є процес та особливості бюджетно-податкового регулювання в умовах соціалізації.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, практичних основ функціонування бюджетно-податкового механізму розвитку соціальної сфери держави.

У дипломній роботі використано такі методи дослідження, як: порівняльний, формально-логічний, аналізу та синтезу, системно-структурний, індукції та дедукції, статистичний, порівняльний, графічний методи й інші.

Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел кількістю 66 найменування та додатків.

У першому розділі «Теоретичні засади бюджетно-податкової політики як передумова розвитку соціальної сфери» розкрито сутність бюджетно-податкового механізму та визначено принципи його дії в контексті створення умов для розвитку соціальної сфери. Розглянуті основні типи соціалізованого бюджетно-податкового регулювання.

У другому розділі «Аналіз сучасного стану фіскального механізму та його вплив на розвиток соціальної сфери України» проаналізовано стан бюджетно-податкової політики України у контексті соціального розвитку держави, зроблена оцінка впливу бюджетно-податкової політики на соціальну сферу України.

У третьому розділі «Оптимізація фіскального механізму в контексті розвитку соціальної сфери економіки» розглянуті особливості соціалізації бюджетно-податкового механізму на прикладі зарубіжного досвіду. Запропоновані пріоритетні напрямки розвитку бюджетно податкового механізму соціальної сфери України.

## ВИСНОВКИ

Дослідження, проведені в дипломній роботі, дозволяють зробити такі основні висновки.

У загальному розумінні соціалізація це процес поглиблення суспільного характеру життєдіяльності людини посилення щільності зв'язку між людиною та суспільством. Соціалізація економіки – це цільова орієнтація економічного розвитку на всебічне забезпечення потреб людини.

Серед напрямків впливу на розвиток соціальної сфери значну роль грає бюджетно-податковий механізм, від дій якого залежить стабільність, розвиток економіки або навпаки – її занепад. Відповідно, бюджетно-податкова політика держави – це сукупність правових, фінансових і організаційних заходів держави у сфері регулювання бюджетних і податкових відносин, які направлені на формування і використання фінансових ресурсів в системі регулювання економічного розвитку країни. До основних цілей бюджетно-податкової політики відносяться такі: послаблення коливання економічного циклу; стабілізаційне прискорення темпів економічного зростання; забезпечення високого рівня зайнятості і помірних контрольованих темпів інфляції.

Реалізація механізму фіскального регулювання передбачає використання двох основних груп важелів – бюджетних та податкових, дія яких реалізується через застосування відповідних інструментів. Пріоритетна роль у регулюванні економічного розвитку відводиться податковим важелям, так як вони носять практично всеосяжний характер – питома частка податків в доходах бюджету сягає 90-95%. До бюджетних інструментів відносяться: структура видатків бюджету, бюджетні інвестиції, трансферти, бюджетний дефіцит. За допомогою бюджету здійснюється перерозподіл доходів із метою підтримання сприятливого соціального клімату в державі, соціального захисту населення, соціального забезпечення найуразливіших його верств, зменшення майнового розшарування громадян. Використовуючи видатки бюджету держава впливає на загальний рівень доходів і життя населення та відображає перерозподільні процеси в країні. За допомогою міжбюджетного балансу забезпечується

зменшення нерівностей між адміністративно-територіальними одиницями, створення умов для соціального розвитку територіальних громад і підвищення рівня суспільних благ.

У світовій практиці виділяють дві основні моделі господарювання з точки зору ступеня втручання держави в соціально-економічні процеси, що протікають в суспільстві: ліберальна і соціально орієнтована. Перша модель покликана реалізувати такі політичні пріоритети, як нарощування виробництва товарів, зростання доходів населення за рахунок приватної ініціативи громадян. Друга модель покликана сприяти реалізації таких завдань як підтримка споживчого попиту, високої частки експорту, експансії капіталу, забезпечення зайнятості та скорочення нерівності в розподілі доходів.

Залежно від тяжкості податкового тягаря, покладеного на різні суб'єкти оподаткування, можна виділити також три види державної податкової політики: орієнтованої на бізнес; коли податковий тягар юридичних осіб більше податкового тягаря фізичних осіб; коли податковий тягар юридичних осіб відповідає податковому тягарю фізичних осіб.

Таким чином, виділимо такі характерні ознаки соціально-орієнтованої податкової політики: поставлені цілі і завдання, прийняті в соціальній державі, відповідають пріоритетним напрямкам розвитку соціальної сфери; більш високий рівень податкового навантаження як на населення, так і на господарюючі суб'єкти; більш високий рівень середньодушових валових доходів населення; більш високий рівень соціальних гарантій і захисту; наявність соціальних інструментів в оподаткуванні: соціальних податків, пільг, різних видів соціальних ставок, спеціальних податкових режимів; наявність прогресивних систем оподаткування.

Аналізуючи вплив бюджетно-податкового механізму на соціальну сферу в Україні необхідно зазначити, що частка видатків на соціальну сферу та соціальний захист населення у структурі усіх видатків зведеного бюджету України збільшилася. Проте, аналізуючи відсоткову зміну видатків на соціальну сферу та соціальне забезпечення, можемо сказати, що тут немає стійкої тенденції до збільшення, а навпаки, майже в усіх випадках

спостерігається зменшення їх частки в зведеному бюджеті України.

Найбільшу частку видатків Зведеного бюджету України становлять видатки на соціальний захист і соціальне забезпечення та освіту (2016 р. – 13,3%), найменшу частку – видатки на соціальний захист безробітних (0,04%), фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері соціального захисту. Витрати на охорону здоров'я склали 7,1% ВВП у 2016 р. Якщо загальні витрати на охорону здоров'я на душу населення в країнах ЄС становили у 2014 р. 3612 дол., то в Україні – 202 дол. Виявлено, що рівень доступності медичної допомоги знижується, особливо в сільській місцевості.

Отже, механізм реалізації бюджетної політики у сфері видатків бюджету не сприяє ефективному впливу на соціалізацію суспільного розвитку, тобто на підвищення якості життя населення, оскільки не є орієнтованим на реалізацією стратегії розвитку української економіки, тому потребують удосконалення механізми державного кредитування, залучення до кредитних відносин домогосподарств і суб'єктів господарювання.

Аналізуючи становище соціальної сфери в Україні, бачимо нерівномірне та непропорційне зростання порівняно прожиткового мінімуму з доходами населення, нестабільність в динаміці частки мінімальної заробітної плати у середньомісячній заробітній платі.

Досліджуючи вплив фіскального механізму на розвиток соціальної сфери, важливим є детальний аналіз саме податку на доходи фізичних осіб. В Україні податок з доходів фізичних осіб пройшов довгу історію трансформацій та перетворень. В процесі еволюції було апробовано прогресивну, пропорційну системи оподаткування особистих прибутків. Однак, пошуки найоптимальнішого варіанту наразі не увінчались помітним успіхом. У 2016 р. введена єдина ставка податку на доходи фізичних осіб 18% замість колишніх 15% і 20%. На сьогодні в Україні сформувалась глибока поляризація доходів населення, середній клас, який традиційно виступає основою стабільного розвитку будь-якого суспільства, складає лише 7-9% населення. Отже, соціальна функція ПДФО достатньо мірою не реалізована.

Зазначимо, що на цей час соціальна підтримка населення здійснюється у трьох основних формах (податкові пільги, соціальна допомога, субсидії). Однак, система пільг, соціальних допомог і послуг, які надаються державою, не враховують реальні потреби в матеріальній забезпеченості громадян.

При реалізації наявних та напрацьованих механізмів у бюджетно-податковому законодавстві України велику роль відіграє досвід зарубіжних країн як головне джерело накопичення практичних знань у сфері бюджетно-податкового регулювання. Загалом, світова практика визначає три найбільш розповсюджені моделі фіскального механізму в соціально-економічних процесах – ліберальну, консервативно-корпоративну та соціально-демократичну (скандинавську). Аналіз досвіду розвинених країн дозволяє визначити, що високі соціальні гарантії є результатом застосування прогресивної ставки персонального оподаткування, високих ставок податків, застосування податкових знижок тощо, а в основу оподаткування доходів громадян покладений принцип соціальної справедливості.

Отже, процес адаптації вітчизняної податкової системи до європейських стандартів має свою динаміку та особливості. В сучасних умовах визначальними напрямками роботи є:

- продовження реформування в розрізі бюджетної децентралізації: насамперед, передачу місцевим бюджетам видатків Держбюджету за окремими бюджетними програмами у сферах освіти, охорони здоров'я, ЖКГ, дорожнього господарства, енергоефективності; проведення розмежування видатків між рівнями бюджетної системи; запровадження політики поступового фінансового вирівнювання територій на основі зближення середньої дохідної бази на душу населення по територіях; підвищення прозорості виконання місцевих бюджетів;
- удосконалення механізму здійснення субвенцій на виконання інвестиційних програм.
- поступове наближення рівня оподаткування до середнього показника країн ЄС, усунення диспропорцій оподаткування мобільних та немобільних баз;
- вирішення питання щодо зменшення податкового тиску на економіку за рахунок зменшення ставок за основними бюджетоформуючими податками та

подальшого скорочення кількості податків та платежів;

– проведення всеохоплюючих заходів на рівні кожній ланки ДФС України щодо автоматизації процесів оподаткування: електронна звітність, Єдиний реєстр податкових накладних, відшкодування ПДВ тощо, з метою усунення схем мінімізації, залучення до сплати суб'єктів господарювання всіх категорій уваги, як основного елементу збільшення надходжень, зменшення частки тіньової економіки, яка за оцінками спеціалістів в 1,5-2 рази перевищує середній показник по ЄС, а також протидії корупції;

– запровадження прогресивної системи оподаткування доходів громадян, яка сприяла б формуванню середнього класу населення та поклала б більший суспільний обов'язок на багатші верстви населення;

– запровадження дієвої податкової соціальної пільги, яка сьогодні практично не застосовується шляхом підвищення межі її застосування до рівня 70% середньої заробітної плати по країні;

– розширення переліку витрат, що включаються до податкової знижки з ПДФО, в тому числі в аспекті перегляду обмежень їх застосування, пов'язаних з нереальним на сьогодні місячним прожитковим мінімумом;

– зміна підходів до оподаткування прибутків підприємств шляхом ліквідації фіскальних перепон для початку бізнесу і його розвитку, а також з допомогою створення стимулів для нагромадження капіталу, залучення інвестицій за рахунок перенесення стимулюючих аспектів спрощеної системи оподаткування на загальну систему оподаткування;

– упорядкування податкових преференцій, в тому числі інвестиційних пільг, в частині обмеження терміну їх надання та контролю використання вивільнених коштів за цільовим призначенням;

– вдосконалення підходів до оподаткування природних ресурсів та акцизного податку.

Таким чином, вирішення найбільш гострих соціальних проблем в Україні ми вбачаємо у розробці нового фіскального механізму, що дозволить реалізувати соціальну політику держави та забезпечить раціональне та ефективне використання та розподіл фінансових ресурсів.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеев І. В. Податкове регулювання соціального розвитку: світовий досвід та тенденції в Україні: Монографія / Алексеев І. В., Крисоватий А. І., Шелудько Н. М. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2012. – 80 с.
2. Анфіногентова Н. Й. Макроекономічні аспекти застосування податкових пільг / Анфіногентова Н. Й. // Вісник соціально-економічних досліджень. - 2011. – № 2. – С. 9-14.
3. Бурденко І. М. Податкова система як інструмент інноваційно-інвестиційного розвитку України / Бурденко І. М. // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 3(81). – С. 151-159.
4. Бюджетно-податкові важелі як інструмент розвитку економіки [Електронний ресурс] / Шикіна Н. А. // Сталий розвиток економіки. – 2013. – № 1. – С. 345-348. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre\\_2013\\_1\\_76](http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre_2013_1_76)
5. Вербицька А. В. Фінансування вищої освіти країн європейського союзу: стратегічні пріоритети державної політики / Вербицька А. В. // Держава та регіони : науково-виробничий журнал. – 2016. – № 2 (54). – С. 45–51.
6. Гега П. Т. Основи податкового права: навч. посіб / Гега П. Т., Доля Л. М. – 3-тє вид., випр. і доп. — К.: Т-во «Знання», КОО, 2003. — 302 с.
7. Даниленко О. Л. Глобальні суспільні блага: проблеми забезпечення та міжнародне співробітництво / Даниленко О. Л. // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». – 2014. – № 1 (16). – С. 74-84.
8. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>
9. Закон України від 24.12.2015 р. № 909-19 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 р.» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/909-19>
10. Игонина Л. Л. Воздействие фискальной и монетарной политики на развитие

- экономики и социальной сферы / Игонина Л. Л. // Финансы и кредит. – 2014. – № 15. – С. 37-44.
- 11.Иванова Ю. Б. Податкова політика: теорія, методологія, інструментарій. Навчальний посібник / Иванова Ю. Б., Майбурова І. А. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2010. – 492 с.
- 12.Інструменти фіскального регулювання фінансових потоків [Електронний ресурс] / Паєнтко Т. В. // Ефективна економіка. – 2011. – № 8. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek\\_2011\\_8\\_18](http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2011_8_18)
- 13.Калинина О. В. Теоретические аспекты формирования налоговой политики социального государства / Калинина О. В. // Вестник Самарского государственного экономического университета. – 2010. – №12 (74). – С. 21-24.
- 14.Калінеску Т. В. Соціальні аспекти податкової політики: підручник / Калінеску Т. В., Пономарьова І. В., Альошкін С. В. – Сєверодонецькі вид-во СНУ ім. В. Даля, 2015. – 384 с.
- 15.Канцур І. Г. Роль фіскального механізму у розвитку соціальної сфери / Канцур І. Г. // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2015. – Вип. 13 (3). – С. 117-122.
- 16.Канцур І. Г. Фіскальний механізм розвитку соціальної сфери України: дис. канд. екон. наук: 08.00.08 / Канцур Інна Григорівна. – К., 2016. – 196 с.
- 17.Кашпрук Ю. А. Еволюція теоретичних поглядів на роль та економічну природу податків / Кашпрук Ю. А., Корягін М. В. // Вісник Львівської комерційної академії – 2010. – Вип. 33. – С. 50-55.
- 18.Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег / Кейнс Дж. М. – М.: Эксмо, 2007. — 960 с.
- 19.Котіна Г. Податкові важелі впливу на економіку в сучасних умовах: вітчизняний та світовий досвід / Котіна Г. // Економіст. – 2010. – № 5. – С. 31-35.
- 20.Крисоватий А. І. Податкові аспекти соціального добробуту в Україні / Крисоватий А. І., Луцик А. І. // Світ фінансів. – 2016. – № 2 (47). – С. 7-17.
- 21.Лебедзевич Я. В. Податкові пільги та їх соціально-економічна

- спрямованість / Лебедзевич Я. В. // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. – 2014. – № 4. – С. 148-154.
22. Левицька С. О. Соціальний аспект системи оподаткування доходів фізичних осіб: світовий та вітчизняний досвід / Левицька С. О., Стець Н. В. // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки. - 2015. – Вип. 1. – С. 235-244.
23. Лопушняк Г. С. Бюджетне фінансування соціальних видатків в умовах трансформації економіки / Лопушняк Г. С. // Фінанси України. – 2010. – № 10. – С. 38-46.
24. Майбуров И. А. Реформирование налоговых систем. Теория, методология и практика. Монография / Майбурова И. А., Иванова Ю. Б., Крисоватого А. И. – К.: Кондор, 2011. – 352 с.
25. Михненко А. Світові моделі соціальної політики: уроки для України / Михненко А. // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2011. – Вип. 2. – С. 219-227.
26. Мочерний С. В. Економічний енциклопедичний словник / Мочерний С. В. – Львів: Світ, 2005. – 616 с.
27. Намчук В. А. Моделі соціальної держави / Намчук В. А. // Стратегія регіонального розвитку: формування та механізми реалізації. – 2008. – С. 219-221.
28. Небава М. І. Теорія макроекономіки: навч. посіб / Небава М. І. – К.: Слово, 2005. – 536 с.
29. Офіційний сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua>
30. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www.minfin.gov.ua](http://www.minfin.gov.ua)
31. Петришин О. В. Теорія держави і права: підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / Петришин О. В. – Х.: Право, 2014. – 368 с.
32. Побережний О. В. Зарубіжний досвід реалізації соціальної політики держави / Побережний О. В. // Науковий вісник Академії муніципального

- управління. Серія: Управління. – 2010. – Вип. 2. – С. 374-380.
33. Податковий кодекс України: прийнятий Верховною Радою України 2 груд. 2010 р. № 2755-VI: текст із змін. станом на 15 квіт. 2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
34. Податок на доходи фізичних осіб: українські парадокси та світовий досвід [Електронний ресурс] / Герасименко П. – Режим доступу: [http://zaxid.net/news/showNews.do?podatok\\_na\\_dohodi\\_fizichnih\\_osib\\_ukrayinski\\_paradoksi\\_ta\\_svitoviy](http://zaxid.net/news/showNews.do?podatok_na_dohodi_fizichnih_osib_ukrayinski_paradoksi_ta_svitoviy).
35. Рибак С. О. Історична ретроспектива розвитку бюджетної політики України в контексті соціалізації / Рибак С. О. // Наукові праці НДФІ. – 2016. – Вип. 1. – С. 36-49.
36. Рибак С. О. Суперечності бюджетної політики України як соціальної держави / Рибак С. О. // Науковий вісник Буковинського державного фінансово-економічного університету. Економічні науки. – 2014. – Вип. 26. – С. 259-266.
37. Рибак С. Проблеми соціалізації міжбюджетних відносин в Україні / Рибак С. // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2014. – Вип. 1. – С. 77-81.
38. Роик В. Д. Социальный бюджет Эволюция становления элементов социального бюджета. Монография / Роик В. Д. – М.: Проспект, 2016. – 288 с.
39. Рябушка Л. Б. Бюджетно-податкова політика в системі регулювання економічного розвитку держави / Рябушка Л. Б., Веремчук Д. В. // Механізм регулювання економіки. – 2008. – № 3. – С. 182-187.
40. Самооцінка стану здоров'я населення України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=537&page=1&t=7>
41. Свешніков С. М. Бюджетно-податкова політика країн в умовах ринкової економіки. Зарубіжний досвід / Свешніков С. М. – К.: Центр перепідготовки та підвищення кваліфікації керівних кадрів органів державної податкової служби України, 2012. – 28 с.

42. Свешніков С. М. Бюджетно-податкова політика сучасної держави та гармонізація податкових систем країн ЄС. Вектори для України: навчальний посібник / Свешніков С. М., Юрченко В. В., Крижановський В. І. – Київ, 2016. – 39 с.
43. Світовий досвід оподаткування // Державна фіскальна служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sts.gov.ua/modernizatsiya-dps-ukraini/mijnarodniy-dosvid-rozvitk/svitovui-dosvid>
44. Скулиш Ю. І. Бюджетне забезпечення соціальної сфери в Україні: оцінка ефективності та підходи до обґрунтування / Скулиш Ю. І. // Економіка та держава. – 2009. – № 1. – С. 21-23.
45. Скулиш Ю. І. Моделі фінансового забезпечення розвитку соціальної сфери / Скулиш Ю. І. // Наукові праці НДФІ. – 2008. – № 2 (43). – С. 26-33.
46. Скуратівський В. А. Соціальна політика в контексті європейської стратегії України / Скуратівський В. А. // Вісник УАДУ. – 2002. – №3. – С. 20-28.
47. Сомова В. В. Удосконалення оподаткування в контексті розподілу доходів фізичних осіб: дис. канд. екон. наук: 08.00.08 / Сомова В. В. – Харків, 2015. – 229 с.
48. Федосова В. М. Теорія фінансів / Федосова В. М., Юрій С. І. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - 576 с.
49. Фещенко Л. В. Вплив бюджетної політики на соціально-економічний розвиток країни / Фещенко Л. В. // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2012. – № 3. – С. 117-121.
50. Фінансовий портал Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://index.minfin.com.ua/>
51. Хома Н. М. Модели социального государства: новые подходы к типологизации / Хома Н. М. // Научные ведомости Белгородского государственного университета. – 2013. – № 1 (144). – С. 137-143.
52. Ціна держави. CASE Україна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cost.ua/>
53. Швайко М. Л. Зарубіжний досвід бюджетного фінансування соціальної

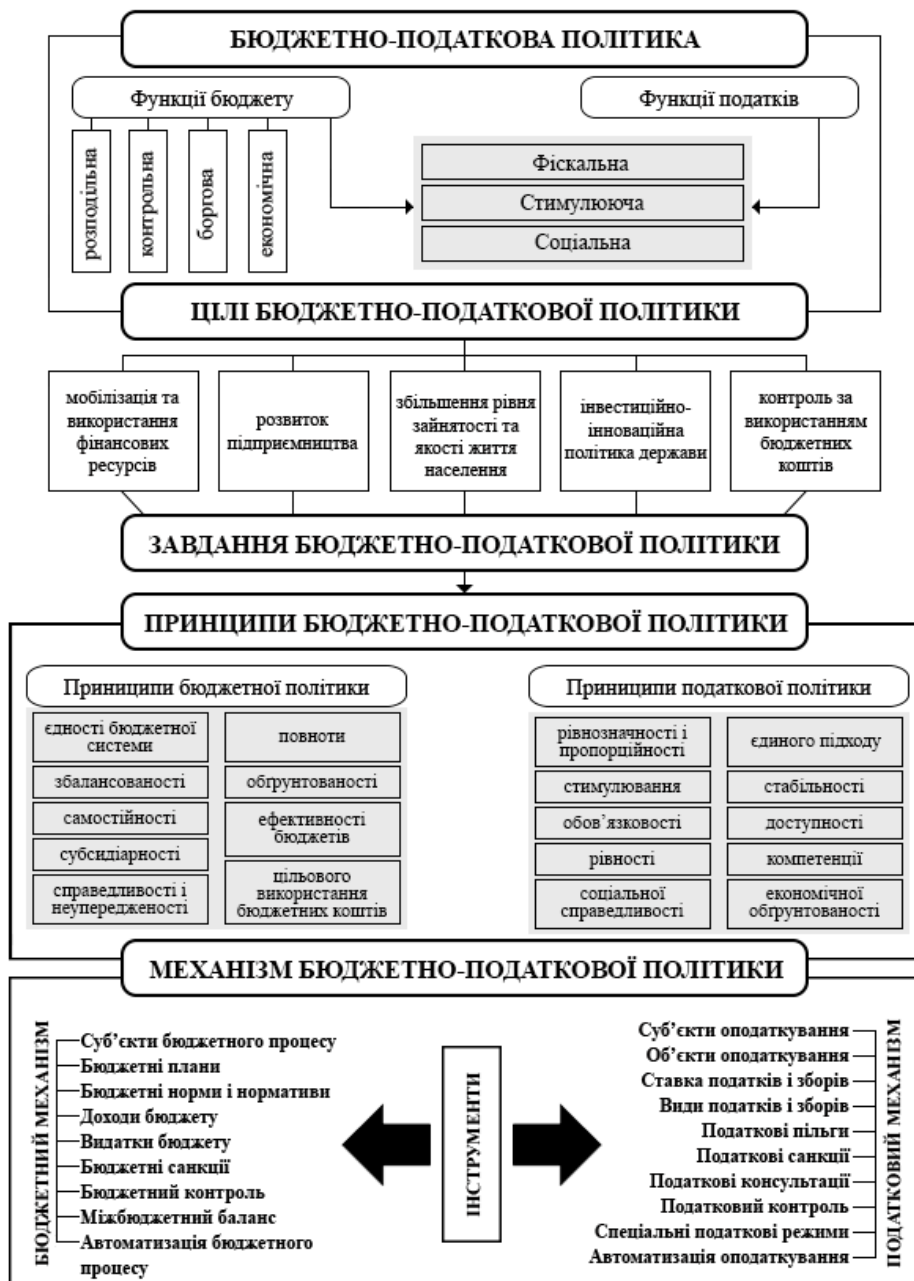
- сфери та можливості його використання в Україні / Швайко М. Л. // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – Суми, 2013. – Т. 7. – С. 154-158.
54. Шевчук А. П. Формування моделей соціальної політики як складова державного управління в соціально-економічній сфері / Шевчук А. П. // Університетські наукові записки. – 2006. – №2 (18). – С. 310-317.
55. Щомісячний моніторинг основних індикаторів бюджетної системи України станом на 01.02.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ibser.org.ua/publications/monitoringcategories/shchomisyachnyu>
56. Eurostat // European Commission [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [ec.europa.eu/Eurostat](http://ec.europa.eu/Eurostat)
57. Home Mortgage Interest Tax Deduction [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.financescholar.com/mortgage-interest-taxdeduction.html>
58. Human Development Report 2016 // United Nations Development Programme. - 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://hdr.undp.org/sites/default/files/2016\\_human\\_development\\_report.pdf](http://hdr.undp.org/sites/default/files/2016_human_development_report.pdf)
59. Official Wage Indicator Foundation Website [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [wageindicator.org](http://wageindicator.org)
60. Organization for Economic Cooperation and Development [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oecd.org/>
61. Our world in data [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://ourworldindata.org/>
62. Tax Rates Around the World 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.worldwide-tax.com>.
63. The World Bank [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.worldbank.org/>
64. Trading Economics [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tradingeconomics.com/>
65. UNESCO Institute for Statistic [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uis.unesco.org/>
66. VAT Rates Applied in the Member States of the European Union. Situation at 1st

January 2017. [Электронный ресурс] – 2017. – Р. 3-6. – Режим доступа:  
[http://ec.europa.eu/taxation\\_customs/sites/taxation/files/resources/documents/taxation/vat/how\\_vat\\_works/rates/vat\\_rates\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/resources/documents/taxation/vat/how_vat_works/rates/vat_rates_en.pdf)

## **ДОДАТКИ**

## Додаток А

## Структурно-логічна схема сутності та механізму дії бюджетно-податкової політики



Джерело: [39; 16]

## Додаток Б

## Структура видатків Зведеного бюджету України в 2007-2014 рр., млн. грн.

Показник	2007		2008		2009		2010		2011		2012		2013		2014		2015		2016		2016/2007
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	+/-
Видатки	22605 4,4	100	30920 3,7	100	30739 9,4	100	37784 2,8	100	41685 3,6	100	49245 4,7	100	50584 3,8	100	52312 5,7	100	67987 1	100	83558 9	100	609534,6
Загальнодержавні функції	24270, 9	10,7	30829, 2	10	33156	10,8	44902, 5	11,9	49874, 7	12	54590, 2	11,1	61702, 2	12,2	76845, 9	14,7	11764 2	17,3	13413 3,2	16,1	109862,3
Оборона	9416,5	4,2	11733	3,8	9663,3	3,1	11347, 1	3	13242, 2	3,2	14486, 9	2,9	14844, 4	2,9	27365, 5	5,2	52016	7,7	59357	7,1	49940,5
Громадський порядок, безпека та судова влада	18445, 7	8,2	27080, 9	8,8	24346, 1	7,9	28825, 6	7,6	32637, 7	7,8	36681, 2	7,4	39409, 3	7,8	44864, 6	8,6	54963	8,1	72057	8,6	53611,3
Економічна діяльність	40523, 4	17,9	51322, 4	16,6	39753	12,9	43832, 4	11,6	57124, 1	13,7	62377, 4	12,7	50757, 8	10	43637, 6	8,3	56257	8,3	66180	7,9	25656,6
Охорона навколишнього природного середовища	2241,3	1	2764,7	0,9	2538,8	0,8	2872,4	0,8	3890,7	0,9	5297,9	1,1	5594,2	1,1	3481,7	0,7	5529	0,8	6255	0,7	4013,7
Житлово-комунальне господарство	5900,3	2,6	8968,5	2,9	7498,1	2,4	5431,3	1,4	8679,3	2,1	20059, 6	4,1	7704,7	1,5	17808, 5	3,4	15700	2,3	17547	2,1	11646,7
Охорона здоров'я	26717, 6	11,8	33559, 9	10,9	36564, 9	11,9	44745, 4	11,8	48961, 6	11,7	58453, 9	11,9	61568, 8	12,2	57150, 1	10,9	71001	10,4	75408	9,0	48690,4
Духовний та фізичний розвиток	5687,8	2,5	7916,1	2,6	8330,2	2,7	11525, 4	3,1	10754, 9	2,6	13639, 6	2,8	13661, 2	2,7	13857, 7	2,7	16228	2,4	16884	2,0	11196,2
Освіта	44333, 6	19,6	60959, 4	19,7	66773, 6	21,7	79826	21,1	86253, 6	20,7	10156 0,9	20,6	10553 8,7	20,9	10010 9,5	19,1	11419 3	16,8	12943 5	15,5	85101,4
Соціальний захист та соціальне забезпечення	48517, 3	21,5	74069, 7	24	78775, 4	25,6	10453 4,9	27,7	10555 5,7	25,3	12538 2,7	25,4	14516 6	28,7	13800 4,7	26,4	17633 9	25,9	25833 0	30,9	209812,7

Джерело: [30; 55; 52]

## Додаток В

**Структура видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення окремих категорій населення Зведеного бюджету  
України в 2007-2016 рр., млн. грн.**

Показники	2007		2008		2009		2010		2011		2012		2013		2014		2015		2016		2016/2007 +/-
	Сума млн.грн.	Питома вага, %	Сума млн.грн.	Питома вага, %	Сума млн.грн.	Питома вага, %	Сума млн.грн.	Питома вага, %	Сума млн.грн.	Питома вага, %	Сума млн.грн.	Питома вага, %	Сума млн.грн.	Питома вага, %	Сума млн.грн.	Питома вага, %	Сума млн.грн.	Питома вага, %	Сума млн.грн.	Питома вага, %	
Всього на соціальний захист та соціальне забезпечення	48517,3	100	74069,7	100	78775,4	100	104534,9	100	105555,7	100	125382,7	100	145166,0	100	138004,7	100	176339,8 4	100	258326,1 4	100	209812,7
Соціальний захист на випадок непрацездатності	2356,5	4,9	3155,4	4,3	3308,6	4,2	4390,5	4,2	5174,7	4,9	6604,8	5,3	7682,3	5,3	7960,5	5,8	8698,99	4,93	10308,68	3,99	7952,18
Соціальний захист пенсіонерів	26006,4	53,6	42648,4	57,6	50495,0	64,1	67215,9	64,3	61653,4	58,5	68279,6	54,5	87263,8	60,2	79812,8	57,8	99587,24	56,47	147611,2 6	57,14	121604,86
Соціальний захист ветеранів війни та праці	3904,8	8,1	3924,5	5,3	4017,5	5,1	4495,0	4,3	4672,0	4,4	5273,3	4,2	4887,1	3,4	4689,3	3,4	5370,35	3,05	6976,51	2,70	3071,71
Соціальний захист сім'ї, дітей та молоді	8795,7	18,1	11576,9	15,6	14967,3	19,0	20488,8	19,6	24861,4	23,6	29877,9	23,8	35710,8	24,6	36399,4	26,4	36479,90	20,69	40706,80	15,76	31911,10
Соціальний захист безробітних	100,0	0,2	9,6	0,01	7,9	0,01	10,5	0,01	23,7	0,02	397,1	0,3	254,2	0,2	55,6	0,04	59,72	0,03	94,02	0,04	-5,98
Допомога у вирішенні житлового питання	2433,9	5,0	2019,0	2,7	1260,4	1,6	2195,2	2,1	2897,5	2,6	3677,2	2,9	2784,8	1,9	2599,1	1,9	15515,58	8,80	41625,30	16,11	39191,40
Соціальний захист інших категорій населення	4186,1	8,6	10012,9	13,5	4096,3	5,2	4808,6	4,6	5375,1	5,1	10324,2	8,3	5737,0	3,9	5571,7	4,0	8616,46	4,89	8337,90	3,23	4151,80
Фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері соціального захисту	19,5	0,04	23,2	0,03	23,6	0,03	20,9	0,02	18,3	0,02	21,5	0,02	20,7	0,01	19,8	0,01	16,56	0,01	16,26	0,01	-3,24
Інша діяльність у сфері соціального захисту	714,6	1,5	699,7	0,9	630,2	0,8	940,8	0,9	879,6	0,8	927,1	0,7	825,2	0,5	896,5	0,6	1995,04	1,13	2649,40	1,03	1934,80

Джерело: [30; 55; 52]

## Додаток Г

## Структура видатків на освіту Зведеного бюджету України за рівнями в 2007-2016 рр., млрд. грн.

Показники	2007		2008		2009		2010		2011		2012		2013		2014		2015		2016		2016/2007 +/-
	Сума млрд.грн.	Питома вага, %	Сума млрд.грн.	Питома вага, %	Сума млрд.грн.	Питома вага, %	Сума млрд.грн.	Питома вага, %	Сума млрд.грн.	Питома вага, %	Сума млрд.грн.	Питома вага, %	Сума млрд.грн.	Питома вага, %	Сума млрд.грн.	Питома вага, %	Сума млрд.грн.	Питома вага, %	Сума млрд.грн.	Питома вага, %	
Всього на освіту	44,3	100	61,0	100	66,8	100	79,8	100	86,3	100	101,6	100	105,5	100	100,1	100	114,2	100	129,4	100	85,1
Дошкільна освіта	5,3	12,0	7,2	11,8	8,3	12,4	10,2	12,8	11,8	13,7	14,6	14,4	15,7	14,9	15,2	15,2	18,1	15,9	20,1	15,5	14,8
Загальна середня освіта	18,8	42,4	25,4	41,6	27,6	41,3	32,9	41,2	35,2	40,8	42,5	41,8	44,2	41,9	42,4	42,4	49,7	43,5	56,5	43,7	37,7
Професійно-технічна освіта	2,7	6,1	3,8	6,2	4,1	6,1	5,1	6,4	5,3	6,1	6,0	5,9	6,4	6,1	5,9	5,9	6,2	5,4	6,2	4,8	3,5
Вища освіта	12,8	28,9	18,6	30,5	21,0	31,4	25,0	31,3	26,6	30,8	29,3	28,8	30,0	28,4	28,3	28,3	31,0	27,1	35,2	27,2	22,4
Післядипломна освіта	0,5	1,1	0,7	1,1	0,7	1,0	0,8	1,0	0,9	1,0	0,9	0,9	1,0	0,9	0,9	0,9	1,0	0,8	1,1	0,8	0,6
Позашкільна освіта та заходи із позашкільної роботи з дітьми	1,8	4,1	2,4	3,9	2,8	4,2	3,3	4,1	3,6	4,2	4,5	4,4	4,7	4,5	4,4	4,4	4,8	4,2	5,4	4,2	3,6
Програми матеріального забезпечення навчальних закладів	0,2	0,5	0,2	0,3	0,2	0,3	0,3	0,4	0,3	0,3	0,6	0,6	0,5	0,5	0,2	0,2	0,3	0,2	0,4	0,3	0,2
Фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері освіти	0,2	0,5	0,3	0,5	0,3	0,4	0,3	0,4	0,4	0,5	0,7	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6	0,7	0,6	0,8	0,6	0,6
Інші заклади та заходи у сфері освіти	2,0	4,5	2,4	3,9	1,8	2,7	1,9	2,4	2,1	2,4	2,4	2,4	2,4	2,3	2,2	2,2	2,6	2,2	3,7	2,9	1,7

Джерело: [30; 55; 52]

## Додаток Д

## Види податкових соціальних пільг та сфера їх застосування

Вид податку	Вид пільги	Сфера застосування
1	2	3
ПДФО	Пільга у розмірі, що дорівнює 50 % розміру прожиткового мінімуму для працездатних (у розрахунку на місяць), встановленому законом на 1 січня звітного року.	Для будь-якого платника податку.
ПДФО	Пільга у розмірі, що дорівнює 100 % суми пільги, визначеної підпунктом 169.1.1.	Для платника податку, який утримує двох чи більше дітей віком до 18 років у розрахунку на кожну таку дитину.
ПДФО	Пільга у розмірі, що дорівнює 150 відсоткам суми пільги, визначеної підпунктом 169.1.1 цього пункту.	Для такого платника податку, який: <ul style="list-style-type: none"> <li>а) є одинокою матір'ю (батьком), вдовою (вдівцем) або опікуном, піклувальником - у розрахунку на кожну дитину віком до 18 років;</li> <li>б) утримує дитину-інваліда - у розрахунку на кожну таку дитину віком до 18 років;</li> <li>в) є особою, віднесеною законом до першої або другої категорій осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, включаючи осіб, нагороджених грамотами Президії Верховної Ради УРСР у зв'язку з їх участю в ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи;</li> <li>г) є учнем, студентом, аспірантом, ординатором, ад'юнктом;</li> <li>д) є інвалідом I або II групи, у тому числі з дитинства;</li> <li>е) є особою, якій присуджено довічну стипендію як громадянину, що зазнав переслідувань за правозахисну діяльність, включаючи журналістів;</li> <li>ж) є учасником бойових дій на території інших країн у період після Другої світової війни, на якого поширюється дія Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту".</li> </ul>
ПДФО	Пільга у розмірі, що дорівнює 200 відсоткам суми пільги, визначеної підпунктом 169.1.1 цього пункту.	Для такого платника податку, який є: <ul style="list-style-type: none"> <li>а) Героєм України, Героєм Радянського Союзу, Героєм Соціалістичної Праці або повним кавалером ордена Слави чи ордена Трудової Слави, особою, нагородженою чотирма і більше медалями "За відвагу";</li> <li>б) учасником бойових дій під час Другої світової війни або особою, яка у той час працювала в тилу, та інвалідом I і II групи, з числа учасників бойових дій на території інших країн у період після Другої світової війни, на яких поширюється дія Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту";</li> <li>в) колишнім в'язнем концтаборів, гетто та інших місць примусового утримання під час Другої світової війни або особою, визнаною репресованою чи реабілітованою;</li> <li>г) особою, яка була насильно вивезена з території колишнього СРСР під час Другої світової війни на територію держав, що перебували у стані війни з колишнім СРСР або були окуповані фашистською Німеччиною та її союзниками;</li> </ul>

## Продовження Додатку Д

1	2	3
		д) особою, яка перебувала на блокадній території колишнього Ленінграда (Санкт-Петербург, Російська Федерація) у період з 8.09.1941 року по 27.01.1944 року.
Податок на прибуток підприємств	Звільняється від оподаткування прибуток підприємств та організацій, які засновані громадянськими організаціями інвалідів і є їх повною власністю.	До прибутку, отриманого від продажу (постачання) товарів, виконання робіт і надання послуг, крім підакцизних товарів, послуг із поставки підакцизних товарів, отриманих у межах договорів комісії (консигнації), поруки, доручення, довірчого управління, інших цивільно-правових договорів, що уповноважують такого платника податку здійснювати постачання товарів від імені та за дорученням іншої особи без передачі права власності на такі товари, де протягом попереднього звітного (податкового) періоду кількість інвалідів, які мають там основне місце роботи, становить не менш як 50 відсотків середньооблікової чисельності штатних працівників облікового складу за умови, що фонд оплати праці таких інвалідів становить протягом звітного періоду не менш як 25 відсотків суми загальних витрат на оплату праці.
Податок на прибуток підприємств (які займаються страхуванням)	Пільга у розмірі 0%	До прибутку від страхової діяльності з довгострокового страхування життя та пенсійного страхування в межах недержавного пенсійного забезпечення при умовах: а) «договір довгострокового страхування життя – договір страхування життя строком на 5 і більше років, який передбачає страхову виплату одноразово або у вигляді анuitету, якщо застрахована особа дожила до закінчення терміну дії договору страхування чи події, передбаченої у договорі страхування, або досягла віку, визначеного договором. Такий договір не може передбачати часткових виплат протягом перших 5 років його дії, крім тих, що здійснюються у разі настання страхових випадків, пов'язаних із смертю чи хворобою застрахованої особи або нещасним випадком, що призвели до встановлення застрахованій особі інвалідності I або II групи чи встановлення інвалідності особі, яка не досягла вісімнадцятирічного віку. При цьому платник податку – роботодавець не може бути вигодонабувачем за такими договорами страхування життя» б) (заборону роботодавцю бути вигодонабувачем за договорами довгострокового страхування життя встановлено з метою запобігання фінансових зловживань з боку роботодавця-страхувальника, в тому числі по відношенню до застрахованих працівників).
ПДВ	Ставка 7%	До операцій з: а) постачання на митну територію України та ввезення на митну територію України лікарських засобів, дозволених для виробництва і застосування в Україні та внесених до Державного реєстру лікарських засобів, а також медичних виробів за переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України; б) постачання на митну територію України та ввезення на митну територію України лікарських засобів, медичних виробів та/або медичного обладнання, дозволених для застосування у межах клінічних випробувань, дозвіл на проведення яких надано центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я".

## Продовження Додатку Д

1	2	3
ПДВ	звільняються від оподаткування	<p>операції з:</p> <p>а) постачання продуктів дитячого харчування та товарів дитячого асортименту для немовлят за переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України;</p> <p>б) постачання послуг із здобуття вищої, середньої, професійно-технічної та дошкільної освіти навчальними закладами, у тому числі навчання аспірантів і докторантів, навчальними закладами, що мають ліцензію на постачання таких послуг, а також послуг з виховання та навчання дітей у будинках культури, дитячих музичних, художніх, спортивних школах і клубах, школах мистецтв та послуг з проживання учнів або студентів у гуртожитках;</p> <p>в) постачання товарів медичного призначення;</p> <p>г) постачання послуг із доставки пенсій, страхових виплат та грошової допомоги населенню (незалежно від способу доставки) на всіх етапах доставки до кінцевого споживача;</p> <p>д) постачання послуг з охорони здоров'я закладами охорони здоров'я, що мають ліцензію на постачання таких послуг, а також постачання послуг реабілітаційними установами для інвалідів та дітей-інвалідів, що мають ліцензію на постачання таких послуг відповідно до законодавства;</p> <p>е) постачання реабілітаційних послуг інвалідам, дітям-інвалідам, а також постачання путівок на санаторно-курортне лікування, оздоровлення та відпочинок на території України фізичних осіб віком до 18 років, інвалідів, дітей-інвалідів;</p> <p>ж) постачання (передплати) та доставки періодичних видань друкованих засобів масової інформації (крім видань еротичного характеру) вітчизняного виробництва, підготовлення (літературне, наукове і технічне редагування, коригування, дизайн та верстка), виготовлення (друк на папері чи запис на електронному носіїві), розповсюдження книжок, у тому числі електронного контенту (крім видань еротичного характеру) вітчизняного виробництва, учнівських зошитів, підручників та навчальних посібників, словників українсько-іноземної або іноземно-української мови вітчизняного виробництва на митній території України"</p>

Джерело: [33]

## Додаток Ж

**Видатки Зведеного бюджету країн світу на соціальну сферу до ВВП у  
2005-2015 рр., %**

Охорона здоров'я											
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Чехія	6,6	6,6	6,6	6,6	7,4	7,5	7,7	7,7	7,6	7,6	7,6
Данія	7,3	7,3	7,7	7,9	8,9	8,6	8,5	8,7	8,5	8,6	8,6
Фінляндія	6,8	6,8	6,6	7,0	7,9	7,9	7,8	8,2	8,3	8,3	7,2
Німеччина	6,5	6,4	6,3	6,4	7,1	7,0	6,8	6,8	7,0	7,2	7,2
Норвегія	7,2	6,9	6,9	6,7	7,6	7,4	7,2	7,3	7,5	7,9	8,4
Польща	4,4	4,6	4,5	5,0	5,0	5,0	4,7	4,6	4,6	4,6	4,7
Швеція	6,5	6,4	6,4	6,6	7,1	6,8	6,8	6,9	7,0	7,0	6,9
Швейцарія	2,1	2,0	1,9	1,8	2,0	1,9	2,0	2,2	2,2	2,2	2,2
США	7,2	7,4	7,7	8,0	8,7	8,8	8,8	8,7	8,6	8,9	9,1
Духовний та фізичний розвиток											
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Чехія	1,1	1,2	1,2	1,2	1,3	1,3	1,4	1,4	1,4	1,4	1,3
Данія	1,6	1,5	1,7	1,8	1,9	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8
Фінляндія	1,1	1,0	1,1	1,1	1,2	1,2	1,2	1,2	1,5	1,5	1,5
Німеччина	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	1,0	1,0	1,0
Норвегія	1,1	1,1	1,2	1,2	1,5	1,4	1,4	1,3	1,4	1,4	1,5
Польща	1,1	1,2	1,2	1,3	1,3	1,4	1,3	1,2	1,1	1,2	1,1
Швеція	1,0	1,0	1,0	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1
Швейцарія	0,8	0,8	0,7	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
США	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2
Освіта											
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Чехія	4,8	4,9	4,7	4,7	5,0	5,1	5,1	5,0	5,1	5,1	4,9
Данія	6,4	6,2	5,9	6,1	6,9	7,1	6,8	7,0	6,9	7,1	7,0
Фінляндія	6,1	6,0	5,8	5,8	6,5	6,6	6,5	6,4	6,4	6,4	6,2
Німеччина	4,1	4,0	3,9	3,9	4,3	4,4	4,3	4,2	4,3	4,2	4,2
Норвегія	5,2	4,9	4,9	4,7	5,4	5,3	5,0	4,9	4,9	5,1	5,5
Польща	6,1	5,9	5,7	5,6	5,4	5,5	5,4	5,4	5,3	5,3	5,2
Швеція	6,7	6,6	6,3	6,4	6,8	6,5	6,4	6,5	6,6	6,6	6,5
Швейцарія	5,8	5,6	5,4	5,5	5,9	5,9	5,9	6,0	5,8	5,8	5,8
США	6,2	6,2	6,3	6,6	6,9	6,9	6,7	6,4	6,3	6,2	6,1
Соціальний захист та соціальне забезпечення											
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Чехія	11,7	11,7	11,9	11,9	13,1	13,0	13,2	13,3	13,5	13,1	12,7
Данія	22,7	21,7	21,5	21,6	24,3	24,8	24,7	24,6	24,5	24,0	23,6
Фінляндія	20,2	19,8	19,2	19,4	22,7	22,8	22,7	23,8	24,8	25,4	25,6
Німеччина	20,6	19,8	18,7	18,7	20,6	19,9	18,8	18,8	18,9	18,8	19,0
Норвегія	16,0	15,1	15,2	15,0	17,6	17,4	17,2	17,1	17,6	18,2	19,4
Польща	17,3	17,0	15,8	15,7	16,3	16,6	15,7	15,8	16,2	16,1	15,9
Швеція	22,5	21,7	20,6	20,5	22,2	21,1	20,4	21,1	21,7	21,2	20,9
Швейцарія	13,5	12,5	11,9	11,9	12,7	12,8	12,5	12,8	13,5	13,3	13,5
США	6,8	6,7	6,7	7,7	8,7	9,0	8,7	8,2	8,1	7,9	7,8

Джерело: [60; 40]